

Resim ve müzik üzerine

Şanlıurfa'dan Mehmet Seydaoğlu: 1-Kible cihetinde olmayan tam resimlerin hükmü nedir?

2-Kible cihetinde olmayan, tam da olmayan resimlerin hükmü nedir?

3-Gazetenin tanıtım afişlerinde müsbet hizmete vesile olan silüet tarzındaki resimlerin kible cihetinde veya başka cihette asılması durumunda hükmü nedir?

Karabük'ten Yahya Üstün: 1-Müzik dinlemenin hükmü nedir?

2-Kadın veya erkek sesi karşı cinslere hangi durumlarda mubah olur?

3-Tahrik nedir? Sınırı nerede başlar?

4-Karşı cinse duyulan sevginin ifade edildiği müzik ve şiirler meşrû mudur?

5-Duygunun kendisi kadar ifâde edilişi de önem taşır mı?

6-Müzik bir eğlence midir? Faydalı bir uğraş mıdır?

7-Eğlence haram mıdır? Dînen eğlence kavramının içine neler girer?

8-Mâlâyânî ne demektir?"

İslâmiyet, tevhid ve güzel ahlâk dînidir. İslâmın haram ve helâllerinin hikmetlerine baktığımızda, tevhîd inancını ve güzel ahlâkı birinci plânda korumayı hedef aldığını görürüz. Meselâ içkiden zinâyâ, gıybetten iftirâyâ, adam öldürmekten kırgınlıklara, dargınlıklara, kin ve nefrete kadar bütün haramlarda bu hassâsiyet ön plândadır. Yani bunların hepsi az veya çok ya ahlâk üzerinde önemli kirlilikler meydana getiren, ya da tevhid inancına zarar veren davranış örnekleridirler. Bunların aksine ibâdetlerin özünde ve rûhunda da, tevhid inancını takviye etmek, ahlâkî fazîletler kazanmak, olgunlukları kalıcı kılmak ve bunu meleke haline getirmek hedefi vardır. Meselâ günde beş defa Allah'ın huzurunda namaz kılan bir Müslüman, kendisini hep Allah'ın huzurunda hisseder, namaz dışında da kötülüklerin hiçbirisine ne kendi hayatında, ne toplum hayatında yer vermez. Ramazan ayında oruç tutan bir Müslüman, ahlâken yücelir, kendisinden aşağı sınıfta olanlara karşı bir merhamet meleği kesilir, tevâzûun ve alçakgönüllülüğün zirvesine çıkar. Allah'ın haram kıldığını haram, helâl kıldığını helâl bilir. Allah'ın, hakkında hüküm bildirmediğini mubah sayar.

Her konuda korumamız gereken temel ölçü tevhid ve güzel ahlâk olduğu gibi, resim veya müzikte de aynı ölçü ve kriterleri korumak temel hassâsiyetimiz olacaktır.

Öyleyse resimde ve müzikte hüküm, biçimine, yerine, konusuna, muhtevâsına ve maksadına göre değişiklik arz eder. Bu hususları şöyle sıralayabiliriz:

1-Tevhid inancına uygun olmayan resim ve müzik haramdır. Meselâ mukaddes sayılmak, tapılmak, ulûhiyet izâfe etmek, ulûhiyet izâfe edilen şeyleri konu yapmak, şirke malzeme yapmak, uğur veya uğursuzluk aracı olarak kullanmak, nazarlık veya fal malzemesi yapmak, büyü için kullanmak, Allah'a ve elçilerine sûret veren bir temâyı işlemek amacıyla resim veya müzik yapmak veya bu konuları tasvir etmek ve işlemek haramdır.

2-İslâm'ın ahkâm ve ahlâkî değerlerine aykırı konuları işleyen, meselâ çıplak insanı konu alan ya da şehevî arzûları işleyen, edepsizliği, ahlâksızlığı, haramları, şeytânî hevesleri, düşmanlıkları, kin, nefret ve husûmeti tahrik eden, adâveti ve fert ve toplum barışını baltalayan her türlü objeleri temâ olarak alan resim veya müzik yapmak veya yapılmış resim veya müzikleri kullanmak, izlemek veya dinlemek

haramdır.

3-Bunların dışında; resimlerden ruh sahiplerine ait olmayanlar mubahtır. Yani tabiat, deniz, su, dağ ve ağaç resimleri yapılabilir, kullanılabilir ve odaya asılabilir.

Canlı resimlerine gelince, Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) canlılara ait resimler yapmaktan nehy etmiştir.¹

İbn-i Abbas (ra) resim yaparak geçimini sağlayan birisine, “Sen eğer sanatına devam etmek mecburiyetinde isen, ağaç ve ruh sahibi olmayanların resimlerini yap” diyerek yönlendirmiştir.² Fakat oturulan minderde veya yere serilen yaygı üzerindeki resimlere—tazim edilmeyerek üzerine basıldığı için—cevaz veren rivâyetler de vardır. Buradan anlaşılmalıdır ki: İslâmiyet’te resim konusunda gösterilen hassâsiyet, resimlerin dinî bir takdis ve tazim aracı olarak kullanılmasını önlemeye ve tevhid inancını korumaya yöneliktir. Resimle ilgili rivâyetleri bir araya toplayan Tahavî, şerhinde der ki: “Yasaklanan resimler, Hıristiyanların kilise duvarlarına yaptıkları veya takdis ve tazim için bezlere yaparak astıkları resimlerdir.”³ Kardavî de, canlı-cansız ayırımını üç boyutlu olup olmamakla yorumlamış; üç boyutlu olmayan resimleri “cansızlar” sınıfında kabul ederek, tazim ve takdis amaçlı olmamak kaydıyla câiz görmüştür.⁴

4-Haram kılınmadıkça eşyanın tabiatında mubahlık esastır. Kible cihetinde olmayan ahlâk ölçülerindeki tek boyutlu resimlerin namazın sıhhatine zararı yoktur. İnsan veya hayvan resmi kible cihetinde olursa, namaz için kerâheti vardır.

5-Afişlerde kullanılan, çizgilerle veya boyalarla yapılmış, tam resim ölçülerini vermeyen, tek boyutlu, derinliği olmayan, ahlâk ölçülerine uygun insan silüetlerinin, evin duvarında bulunması namazın sıhhatine zarar vermez. Eğer insan resmi biraz belirgince çıkmışsa kible tarafına asmamak daha evlâdır ve sakıncayı gidermek açısından yeterlidir.

6-Şirk ve ahlâksızlık unsurları içermeyen müzikler mubahtır. Fakat güzel ahlâkı seslendiren, erdem ve fazileti işleyen, vatan, millet, nâmûs, dîn, îmân, Kur’ân, Peygamber ve Allah sevgisini öne çıkaran, insan ruhuna ulvî hisler ve yüksek heyecânlar veren müzik parçalarını dinlemek daha evlâdır.

7-Tahrik unsuru taşımayan erkek veya kadın sesi, karşı cinslere mubahtır.

8-Tahrik, karşı cinsin ruhunda harama meyil uyandırabilecek şekilde kırılıp dökülerek konuşmakla başlar. Burada düzgün bir konuşma üslubu yoktur. Böyle eğri konuşmalarda her ne kadar nezâket görüntüsü varsa da, aslında nezâket yoktur.

Çünkü nezâkette rahmet vardır. Rahmet, kalpte haram eğilmelere neden olmaz. Oysa burada konuşma, kalpte harama meyil verebilecek bir kalıba sokulmuştur.

9-Karşı cins dediğimiz kimseler mahremlerimiz olan kişiler de olabilir. Bunlara duyulan sevgileri anlatan müzik veya şiir parçaları neden haram olsun? Ancak bize nâmahrem olan kişiler hakkındaki cinsel temele dayalı sevgileri müzik, şiir veya başka bir araçla ifâde etmek elbette câiz değildir.

10-İçimize ve duygularımıza hâkim olmak zorundayız. Başkaları hakkında kötü düşüncelere sahip olamayız. Varsa içimizin eğriliklerini doğrudlamak görevimizdir. Eylem safhasına varmadıkça, kötü düşüncelerimizden muâf oluşumuz, Allah'ın rahmetinin üzerimizdeki hâkimiyetindedir. Yoksa bu, kendimize çeki düzen vermeyeceğimiz anlamına gelmez.

11-Müziğin eğlence mi, faydalı bir uğraş mı olduğu konusuna ve üslubuna göre belirlenir. Eğer yüksek duygulara ve ulvî seciyelere hareket veriyorsa faydalı bir uğraş olmadığı söylenemez. Fakat bunun dışındaki müzik türleri genelde eğlenceden ibârettir.

12-Eğlencede aslen mubahlık esastır. Ruhu dinlendirmek amacıyla helâl ölçülerde eğlenmek haram değildir. Eğlencenin haram oluşu, içinde taşıdığı haram unsurlara bağlıdır.

13-Mâlâyânî, boş ve faydasız meşguliyet demektir. Ruhu dinlendirmek ve olumlu çalışmalar için güç kazanmak amacıyla, harama girmemek şartıyla, belli ölçülerde boş meşguliyetlere göz yumulabilir. Ama vaktin çoğunu boş geçirmek ve faydasız işler peşinde ömrü tüketmek câiz değildir.

Dipnot:

(1) Buhârî, 6/980;

(2) Buhârî, 6/416;

(3) Tahavî, Şerhu'l-Maâni'i-Âsâr, s. 285;

(4) Kardavî, Helal-Haram, 4/96.